

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal homepage: www.jrtr.org
ISSN:2348-5321

DÜNYA'DA EKOTURİZM PAZARI VE EKOTURİZM'İN ÜLKE GELİRLERİNE KATKILARI

Murad Alpaslan KASALAK^a

^aAkdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Yrd. Doç. Dr. (muradkasalak@akdeniz.edu.tr)

ÖZET

En hızlı büyüyen sektörler arasında yer alan turizm, birçok ülke açısından önemli bir ekonomik kaynak olarak nitelendirilmektedir. Bunun farkında olan birçok ülke turizm ögesinin geçerliliğini ve devamlılığını sağlamak için çaba göstermektedir. Sürdürülebilirliğin önemi ile birlikte turizm içerisinde doğa temelli aktiviteler artmış ve doğaya önem veren alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bu turizm çeşitlerinden birisi de ekoturizmdir.

Çalışmamızda günümüzde ilgi çeken bir turizm türü olan ekoturizm kavramı, ekoturizmin pazar payı ve dünya üzerinde farklı kıtalarda yer alan ülkelerin gelirleri incelenmiş ve gelişmekte olan ülkelere yaratacağı ekonomik faydalar hakkında öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: ekoturizm, ekoturizm pazarı, ülke gelirleri, katkı

ECOTOURISM MARKET IN THE WORLD AND CONTRIBUTIONS TO THE STATE INCOME OF ECOTOURISM

ABSTRACT

The fastest growing sectors of the tourism, many countries are considered as an important economic resource. Aware of this, the validity of many countries, tourism element and makes every effort to ensure continuity. Tourist educational level perspective changed with therise of tourism, increased awareness about the environment and nature, tourism request sand demands have changed. Inconjuction with the importance of sustainability –based nature tourism activities and increased emphasis on alternative forms of tourism emerged nature. What is one of thiskind of tourism ecotourism.

In our study concept of ecotourism is a type of tourism that attracts our attention today, ecotourism market share and suggestions about the economic benefits of thecountries in different continents around the world to create the income and developin gcountries have been examined are presented.

Keywords: ecotourism, ecotourism market, income countries , additive

---

GİRİŞ

Turizm, birçok ülke açısından önemli bir ekonomik kaynak olarak nitelendirilmekte ve bacasız sanayi olarak adlandırılmaktadır. Latince dönmek anlamındaki “Tornus” sözcüğünden türeyen turizm, herhangi bir şekilde seyahat, gezme ve bir yerden bir yere gitmeyi ifade etmektedir. Gezme ve seyahat etmek öncelikle para harcamayı gerektirdiğinden turizm, ülkeler açısından önemli bir döviz kaynağı ve istihdam olanağı yaratan bir alandır. Bu nedenle Turizm sektöründe gerçekleşen herhangi bir büyüme ülke ekonomilerini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle turizmi daha ilgi çekici kılmak, pazar payını yükseltmek ve turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla turizmi çeşitlendirmek ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Turist eğitim seviyesinin yükselmesiyle turizme bakış açısı değişmiş, çevre ve doğa hakkında bilinç artmış, turizm istek ve talepleri farklılaşmıştır. Turizmin sadece deniz, kum ve güneşten ibaret olmadığı aynı zamanda uzun vadeli turizm olgusuna sahip olmak ve bu değeri kaybetmemek için turizmde sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağına yönelik ilgi artmıştır. Bu günün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetler olarak tanımlanan sürdürülebilirliğin önemi ile birlikte turizm içerisinde doğa temelli aktiviteler artmış ve doğaya önem veren alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bu turizm çeşitlerinden birisi de ekolojik turizm, yeşil turizm, kırsal turizm, doğa temelli turizm, özel ilgi turizmi, sorumlu turizm gibi birçok farklı isimle ifade edilen ekoturizmdir.

EKOTURİZM KAVRAMI

Ekoturizm kavramı kökeni Yunanca oikos (ev) ve logos (kelime)’a dayanan, organizmalar ve onların çevresi ile ilişkilerini inceleyen ve bilimsel anlamda ekoloji olarak adlandırılan kelimedenden ortaya çıkmıştır. Ekoturizm teriminin etimolojisi konusunda literatürde bir fikir birliği yoktur. Bazı araştırmacılar, terimin kökeninin Hetzer’in 1965 yılında ekoturizmle ilgili yazılarına kadar dayandığını savunmaktadırlar. Hetzer’e göre ekoturizm; özellikle kuşlar ve diğer yaban hayatı, doğal alanlar, kayalıklar, mağaralar, fosil alanları, arkeolojik sitler, sulak alanlar ve nadir türler veya tehlike altındaki türlerin bulunduğu alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklara dayanan turizmdir. 1970’li yılların ortalarında Kanada Hükümeti tarafından başlatılan ekotur programlarında bu terime rastlanmaktadır. 1976 ve 1982 yılları arasında bastırılan ekotur rehberleri ve broşürlerinde ekoturizm tanımlanmamakla birlikte, bu kaynaklarda ekotur ile ilgili bilgiler verilmektedir. Yine Ashton (1993) ve Higgins (1996) bu terimin ilk defa literatürde 1978 yılında Kenton Miller tarafından kullanıldığı

belirtmektedir. Bir başka referans olarak Mathieson ve Wall (1982)’un “Turizm Etkileri” adlı kitabı da ekoturizmi içermektedir.(Demir ve Çevirgen, 2006:50-51).CostaRika’lı biyolog Gerardo Budowski 1976 yılındaki makalesinde ekolojik merkezli turizm kavramını daha ileriye götürerek, ana hatlarıyla turizm ve koruma arasında karşılıklı yarar ilişkisi olduğunu altını çizmiştir (Gallher, 2010:89).

Ekoturizm terimi 1983 yılında Hector Ceballos-Leascuirain tarafından ortaya atılmış ve ekoturizm doğadan zevk alma ve doğanın kıymetini bilme şeklinde tanımlanmıştır. 1991 yılına Uluslararası Ekoturizm Topluluğu da ilk tanımlardan birisini yaratmıştır. Buna göre ekoturizm; “yerel halkın refahını destekleyen ve çevreyi koruyarak (çevreye duyarlı) doğal alanlara yapılan seyahat” olarak ifade etmiştir. Turizm pazarında, doğaya dayalı turizm olarak tarif edilen ekoturizm, sürdürülebilir kalkınma aracı olarak görülmektedir. Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES) ekoturizmi şöyle tarif etmektedir; Ekoturizm genellikle küçük gruplar halinde yapılır. Konaklama ve yeme içme türü hizmetler çoğunlukla yerel düzeydeki küçük ve orta ölçekli firmalar tarafından verilir. 1996 yılında ise Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) Ekoturizmi; “yerel halka fayda sağlayan, aktif sosyoekonomik katılımını gerçekleştiren düşük düzeyde negatif ziyaretçi etkisi yaratan ve korumayı geliştiren (geçmişte ve günümüzdeki kültürel zenginlikleri) doğanın değerini anlamak ve zevkine varmak için nispeten bozulmamış doğa alanlarına yapılan çevre açısından duyarlı seyahat ve ziyaret” olarak tanımlanmıştır (Altan, 2006:50-51).

Tanımlar nasıl olursa olsun, ekoturizm hakkında üzerinde fikir birliği bulunan temel karakteristik özellikler şöyle sıralanabilir;

- Doğa temelli olması (ziyaretçiler doğal alanlardaki doğal ve geleneksel kültür unsurlarını gözlemliyor ve anlamaya çalışıyorlar),
- Bio çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması,
- Yerel toplumların refahını desteklemesi,
- Olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin en aza indirgenmesi için aktivitelerin hem turistler, hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlenmesi,
- Yenilenemez kaynakların minimum kullanılmasını gerektirmesi,
- Yerel mülkiyetin ve yerel topluma dönük istihdam olanaklarının üretilmesini öngörmesidir (Şen, 2010:77).

Ekoturizm, yayla turizmi, av turizmi, botanik turizmi, kuş gözlemciliği, yaban hayatı gözlemciliği, olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, balon turizmi, sualtı dalış, kamp ve karavan turizmi, mağara turizmi, trekking, dağcılık, akarsu turizmi,

yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü ve ekolojik tarım ve çiftlik turizmi olarak türlere ayrılmaktadır.

Bugün ekoturizm, dünyanın en büyük endüstrilerinden biri olan turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen segmenti durumundadır. Kitle turizmiyle karşılaştırıldığında, ekoturizm, sektörle daha güçlü bağlantı kurma, ekonomik fayda sağlama, yerel halk için iş gücü yaratma ve sürdürülebilir gelişimi güçlendirme açısından önemli bir konu haline gelmiştir. Bunlardan dolayı ekoturizm, ekonomik gelişimle, doğal kaynakları ve vahşi yaşamı uzlaştırma anlamında özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından önemli bir turizm çeşidi olarak geliştirilmektedir (Jones, 2005: 303). Ekoturizm, kitle turizminden ürün çeşitliliği yapısal farklılıkları sayesinde de ilgi çekici olmakta ve turizmin çeşitlendirilmesi aşamasında önemli bir rol oynamaktadır.

DÜNYADA EKOTURİZM PAZARI

Turizm sektörünün en hızlı büyüyen alt unsurlarından birisi olan ekoturizm, özellikle 10 yıldan fazla bir zamandır seyahat endüstrisi içinde oldukça popüler bir turizm çeşidi haline gelmiştir. Büyüme her şeyden önce, Avrupalı ve Kuzey Amerikalı ve Japon turistlerin ziyaretlerini kapsamaktadır. Aslında son yıllarda büyümeye başlayan bir pazar olan Japon ekoturist pazarının seyahat etmesindeki en önemli motivasyon unsurunun ekolojik bir anlayıştan çok estetik anlayışı temelinde odaklandığı ifade edilmektedir. 1990'lı yılların başında %20-%30 arasında yıllık büyüme oranı olan ekoturizm veya doğaya dayalı turizm, 2004 yılında tüm turizm endüstrisinden 3 kat daha hızlı büyümüştür.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNEP)'nin araştırmasına göre, ekoturizm bugün turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen bölümlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün uzun dönemli tahminlerine göre ekoturizm hem turist sayısı hem de toplamdaki payı itibarıyla hızla yükselmeye devam edecektir. UNWTO'nun yapmış olduğu bir araştırmada, 1997 yılında doğa seyahatlerinin bütün uluslararası turizm harcamaları içinde yüzde 7 civarında bir paya sahip olduğu belirlenmiştir. Dünya Kaynakları Enstitüsü'ne göre 1990'lı yıllarda turizmin genel büyüme hızı yıllık ortalama yüzde 4 iken, bu oran doğa seyahatleri pazarında yüzde 10 ile 30 arasında gerçekleşmiştir. Ekoturizm pazarının büyümeye başladığı 1990'lı yıllarda, 43 Milyon Amerikalının ekoturizm faaliyetlerine katıldığı, Yunanistan'a gelen 3 Milyon İngiliz ziyaretçinin % 19'unun ekoturist olduğu, Fransa'da 15 Milyon yürüyüşçü (trekking) olduğu belirlenmiştir.

Ekoturizm birçok ülkede önemli bir endüstri haline gelmiştir. Nepal, Kenya, Meksika, Costa Rica, Belize, Yeni Zelanda, Avustralya, Ekvator, Belize,

Brezilya'da ekoturizmin gelişme gösterdiği önemli bölgeler arasında yer almaktadır (Koçoğlu, 2008:43).

Tabloda'da görüldüğü üzere ekoturizme dayalı destinasyonların ziyaretçi sayıları artış göstermiştir:

Tablo 1. Ekoturizme Dayalı Destinasyonların Ziyaretçi Sayıları

Ülke	1990	2005
Güney Afrika	1.029.000	7.369.000
Costa Rica	435.000	1.679.000
Endonezya	2.178.000	5.000.000
Ekvator	362.000	860.000

Kaynak: (Wood, 2002:20), UNWTO

Ekoturizm pazarını oluşturan ekoturizm arzı ve talebidir. Ekoturizm arzı içinde öncelikle destinasyonun ekoturizm açısından önem taşıyan doğal ve kültürel kaynaklarıyla birlikte, turistlerin seyahatleri süresince gereksinim duyacağı tüm mal ve hizmetleri üreten ve sunan işletmeler yer almaktadır. Ekoturizme yönelik talebin yapısı ise oldukça karmaşıktır. Bu pazar dilimi içerisinde "ekoturist" olarak adlandırılan tüketiciler genel turist tipinden farklı özelliklere sahiptirler. Ekoturist profilinin belirlenmesi, ekoturizm ürünü geliştirme stratejilerini de yakından ilgilendirmektedir. Turistlerin motivasyonları, beklentileri, seyahat özellikleri gibi konular bu bakımdan önem taşımaktadır.

İdeal ekoturistler, kültürel ve ekolojik açıdan hassas aktivitelere katılmak için motive olmuşlardır. Yaptıkları harcamaların yerel ekonomiyi ve kaynakların korunmasını desteklemek için kullanılmasını beklemektedirler. Seyahatlerinden sonra da bölgede sürdürülebilir gelişimin sağlanmasına ve korunmasına katkı sağlama konusunda isteklidirler. Ekoturistler ile kitle turistleri arasındaki en temel ayırım ekoturistlerin daha çok "doğa için gelmiş" olmasında yatar. Kerstetter ve arkadaşlarına (2004) göre, teorik olarak ekoturist çevreye duyarlı olan turisttir. Çevresel bakımdan hassas turistler daha az tüketici ve daha az çevre üzerinde kirletici etkilere sahip olmaktadır. Fakat ekoturizm destinasyonu olarak bilinen bir yere giden her turistin çevreye duyarlı olacağı da beklenemez (Ay ve diğerleri, 2010:10).

Ekoturistlerin başlıca seyahat etme nedenleri ve amaçları; doğa ve kırsal yaşamla etkileşim, sosyal etkileşim, bilme, tanıma, keşfetme, eğitim, bilimsel merak, bilgilenme, risk arayışı, kendini keşfetme, kendini gerçekleştirme, ekoturizmde teorik olarak doğanın kıymetini bilme, doğayı seyretme, bozmadan kullanma, doğayla iç içe olma, doğadan bir şekilde zevk alma gibi amaçlar vardır (Erdoğan, 2003:196).

Ekoturistlerin demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar genel olarak, onların orta yaş grubunda oldukları yüksek eğitilmiş ve ortalama gelirlerin üzerinde bir gelire sahip olduklarını ve ekoturizm aktivitelerinin türleri ve özelliklerine göre bayanların oranlarının erkeklerle eşit hatta bazı durumlarda fazla olabildiğini göstermektedir. Kuzey Amerika’da tüketici araştırmaları yapan HLA ve ARA danışmanlık şirketlerinin 1994 yılında Kuzey Amerika seyahat pazarında ekoturist pazar profiline yönelik yaptıkları araştırmanın sonuçları şunlardır:

Yaş: Turistler en çok 35-54 yaş grubunda olmakla birlikte, yine de yaş işin maddi boyutu ve aktiviteye bağlı olarak değişmektedir.

Cinsiyet: Aktiviteye bağlı olarak belirgin farklılıklar ortaya çıkmakla birlikte, bu faaliyetlere katılan erkek ve kadınların oranı %50’dir.

Eğitim: %82’si üniversite mezunudur.

Grup Kompozisyonu: Deneyimli ekoturistlerin %60 gibi büyük çoğunluğu çift olarak, %15’i aileleri ile ve %13’ü tek başlarına seyahat ettiklerini bildirmişlerdir (Demir ve Çevirgen, 2006:122). Ekoturizm turlarına katılan gruplar genellikle küçük guruplardır. Gurplardaki kişi sayısı çoğu zaman 25 kişiyi aşmamaktadır. (Yücel,2008:2).

Seyahat Süresi: Deneyimli ekoturistlerin %50 gibi büyük çoğunluğu 8-14 gün süreli gezileri tercih etmişlerdir.

Harcama Düzeyi: Deneyimli ekoturistler, genel bir turiste göre daha fazla harcama yaptıklarını %26 gibi büyük bir çoğunluğu 1000-1500 ABD doları harcamaya hazır olduklarını belirtmişlerdir.

Ekoturizm aktivitelerine katılanların büyük çoğunluğu, gelir düzeyi yüksek ve fazla boş zamana sahip olan, genellikle gelişmiş ülkelerden gelen turistlerden oluşmaktadır. 1996 yılında Brezilya’da Amazonlarda yapılan bir araştırmada ziyaretçilerin % 68’inin Avrupalı, % 14’ünün Kuzey Amerikalı, % 9’unun Brezilyalı, % 5’inin ise Asya ve Afrikalı olduğu belirlenmiştir (Erdoğan, 2003:114).

Tablo 2. Ekoturist Gönderen Ülkeler

ABD	Hollanda
İngiltere	Danimarka
Almanya	Norveç
Avustralya	Avusturya
Fransa	Kanada
İsveç	Yeni Zelanda

Avusturalya’da yapılan bir araştırmada ise, 1998 yılında Avusturalya’ya gelen Alman turistlerin % 20’sinin, İsviçreli turistlerin % 23’ünün ve İskandinav ülkelerinden gelen turistlerin % 18’inin Avusturalya’ya doğa ile ilgili aktiviteler için geldiği belirlenmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006:121).

EKOTURİZMİN ÜLKE EKONOMİLERİNE KATKILARI

Dünyada ekoturizm kavramı 1992 yılından itibaren günümüze kadarki süreçte giderek popüler hale gelmiştir ve bu tip turizme yönelik talepler artmıştır. Bugün, birçok devlet, ulusal turizm planları içinde ekoturizm stratejilerine yer verirken, aynı zamanda ekoturizmi geliştirme projelerini de yürürlüğe koymaktadır.

Vietnam ve Nepal: Vietnam ve Nepal gibi az gelişmiş ülkeler ekoturizmle ilgili alt yapı gereksinimleri için politikalar geliştirmektedir. Örneğin, Brezilya’nın 1996 yılındaki ekoturizm yatırımı üç milyon Amerikan Doları iken (bu rakamın Arjantin, Costa Rica, Ekvator, Peru ve Sili gibi ülkelerin yatırımından daha düşük olduğu ifade edilmektedir) 1997 yılında 200 milyon \$’lık “Amazon’da ekoturizmi geliştirme programı” başlatmıştır. Ülkeler, bu politikalar ile yerel toplumun refahını düşünürken doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yardımcı olacak yasal düzenlemeleri de yapmaktadır (Hawkins ve Lamoureux, 2001:68).

Avusturalya: Günümüzde en önemli ekoturizm destinasyonlarından biri olan Avustralya 1994 yılında dünyada ilk defa turistik çekiciliğe sahip doğal çevreye karşı artan uluslararası ilgi karşısında ulusal bir ekoturizm planı hazırlamıştır (Demir ve Çevirgen, 2006: 92). Turizm, Avustralya’nın en önemli döviz kaynağıdır. Avustralya’da 1983 ile 1993 yılları arasında uluslararası turist sayısı %12’lik büyüme oranıyla 944.000’den 3.000.000’a yükselmiştir ve bu 10 yıllık süre içerisinde 130.000 kişi ekoturizm sayesinde istihdam olanağına sahip olarak 10.6 milyar dolar gelir elde etmiştir. Avustralya’da bulunan, 345.950 km²’lik alanı kaplayan Dünya Mirasları Listesi’ndeki Great Barrier Reef Marine Park’ı 1,6 milyon turist ziyaret etmekte ve sadece bu turistlerden 1 Milyar Avustralya Doları (988 Milyon ABD Doları) gelir elde edilmektedir.

Yeni Zelanda: Güney Pasifik ülkesi ve Avustralya’nın komşusu Yeni Zelanda’da 1980’lerden bu yana uluslararası turistlerin ülkeyi tercihleri %14 oranında artış göstermiştir ve burada uluslararası turizm, özellikle doğa turizmine dayalıdır.

ABD: Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Yellowstone Milli Parkı’nı 2010 yılında 3.640.184 kişi ziyaret etmiştir ve 2012 yılında 3.710.000 kişinin ziyaret etmesi beklenmektedir.

Amerika'daki milli parklara ziyaretler aracılığıyla turizm ile ilişkili en az 300.000 iş desteklenmiştir. Florida Keys Bölgesi'nde yapılan dalışlar yıllık 75 Milyon ABD Doları gelir sağlamaktadır. Karayip Adaları'nda büyük ölçüde ekoturizmden oluşan turizm endüstrisi 2008 yılında 27,1 Milyar ABD Doları hacme ulaşmıştır. Karayip Adaları'nda sadece resif ziyaretlerinden km2 başına tahmini olarak 100.000-600.000 ABD Doları gelir sağlanmaktadır. Ürdün 2010 yılında Wadi Rum dışındaki bölgelerde yapılan ekoturizm faaliyetlerinden 2,1 Milyon ABD gelir elde etmiştir.

Kosta Rika: Kosta Rika ekoturizmde öncü ülkelerden biri olmasının yanı sıra ekoturizm faaliyetlerinin tanımına uygun sürdürülebilir şekilde uygulandığı az sayıdaki ülkelerden biridir. Önemli ekoturizm destinasyonlarından biri olan Kosta Rika'da ziyaretçi sayısı 1964 yılında 64.000 iken 1995 yılında bu sayı 792.000'e yükselmiş, turizm gelirleri de 10 milyon dolardan 661 milyon dolara yükselmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 133). Bugün Fransa'da turist başına düşen turizm geliri 400 dolar iken Kosta Rika'da turist başına düşen gelir 1000 doların üzerindedir. Kosta Rika'yı ziyaret eden ekoturistlerin %46'sı Amerika ve Kanada, %16'sı AB ülkelerinden olup ortalama bir turist en az 1.000 ABD Doları harcamaktadır. Ekoturizm ülke GSYİH'sında en büyük paya sahiptir. Kosta Rika'da Ulusal Ekoturizm Sertifikasyon Programı uygulanmaktadır.

Kamboçya: Kamboçya 2007 yılında 1,3 milyon ekoturist ağırlamış ve 190 Milyon ABD Doları gelir elde etmiştir. Ekoturizm ülke GSYİH'sında madencilikten sonra ikinci sırada gelmektedir. 2010 yılında 2 milyon ziyaretçiye ve 290 Milyon ABD Doları gelire ulaşıldığı tahmin edilmektedir. GMS ülkeleri (Kamboçya, Laos, Myanmar, Tayland, Vietnam, Çin Halk Cumhuriyeti Yunnan Eyaleti) GMS Ekonomik Kooperasyon Programı kapsamında ekoturizm ile ilgili ortak strateji planına sahip olup 2018 yılında GMS Bölgesinin ekoturizmde birinci destinasyon olmasını hedeflemektedir.

Norveç: Norveç'te ekoturizm sertifikasyon programı uygulayan ülkelerden biri olup proje finansmanını devlet karşılamaktadır.

Ekvator: Ekvator'daki Galapagos Adalarına ziyaret, 1980'li yıllardan itibaren hızla artmış ve bugün yıllık 60.000 ziyaretçi sayısına ulaşılmıştır. Bu gezilerin Ekvator ekonomisine katkısı yıllık 100 milyon ABD Doları üzeri olmuştur. Hollanda Antilleri'nde skubadiving yapan turistlerden 25 ABD Doları ücret alınmaktadır. Ada sadece skubadiving'den yıllık 30 Milyon ABD Doları gelir sağlamaktadır. Belize'ye gelen turistlerin %49,4'ü Maya alanlarını ziyaret ederken %12,8'i parkları ve koruma alanlarını ziyaret etmiştir. Turistler Belize'ye manzaranın güzelliğini izleme, doğal bir

alanda bulunma ve vahşi hayatı gözlemlemek amacı ile geldiklerini ifade etmektedir. Cayes ve Barrier kayalıkları, ziyaretçilerin %87'si tarafından ziyaret edilmiştir.

Peru: Peru'da 1990 ile 1999 yılları arasındaki turist artışı %250 oranında gerçekleşmiştir. Peru'ya gelen turistlerin yaklaşık %44'ü sadece buradaki doğal alanları görmek için gelirken %10,3'ü kus gözlemciliği amacıyla gelmektedir. Sadece 1999 yılında Peru'ya gelen ziyaretçi sayısı 642.336 kişidir (Yılmaz, 2008: 90-91). Peru'yu ziyaret eden turistlerin tahmini olarak %10,3'ü doğal alanlarda kuş gözlemciliğini tercih etmektedirler. Yapılan bir çalışmaya göre turistlerin %47'si doğal alanları ziyaret etmektedir.

Kenya ve Tanzanya: Afrika'da doğa tabanlı turizmin en iyi örneklerinden olan Kenya ve Tanzanya'da 1950'li yıllarda yalnızca birkaç bin turistle başlayan talep 1995 yılına gelindiğinde Tanzanya'da 350.000'e, 1994 yılında Kenya'da 865.300'e yükselmiştir. Her iki ülke de ekoturizm alanında önemli gelirler sağlamaktadır. 1994 yılında Kenya döviz girdilerininin %34'ünü turizmden elde etmiştir. Kenya Vahşi Hayat Servisi, Kenya turizminin % 80'inin vahşi hayat sayesinde geliştiğini ve turizm endüstrisininin ülkenin döviz kazancınının üçte birini oluşturduğunu tahmin etmektedir. Kenya'ya gelen turistlerin % 85'i doğanın korunması gerektiğini düşünmektedir. Annapurna alanı, Nepal'deki en popüler trekking alanıdır. Her yıl 25.000'den fazla ekoturist tarafından yürünmekte ve buradan elde edilen gelir 40.000 yerlinin geçimini sağlamaktadır (BAKA, 2012:13-15).

Dünyanın tamamında önemli bir turizm türü olarak yer edinmiş ekoturizmin bir faaliyet dalı olan ekoturizm otel ya da çiftlikleri de ekoturizm gelirlerinin artmasında ve ekoturizmin gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Fransa: Fransa'da 94500 kırsal otel yatağı, 50 bin kırsal konut, 30 bin misafir evi, 37 bin tatil köyü, 28 bin turizm evi, 308 bin çadır yeri, kırsal turizm hizmet vermektedir.

İtalya: İtalya'da kırsal turizm 1980'lerden sonra pek çok kişi tarafından keşfedilmiştir. Kırsal turizmi, seçenlerin büyük kısmını yetişkinler oluşturmaktadır. Onların da % 60'ını aileler meydana getirmektedir. Bu haliyle, İtalya'da kırsal turizm "aile ile yetişkin turizmi" olarak açıklanabilir. 1986 yılında tarımsal turizm, 55.000 yatak kapasitesine sahipti ve bu turizm türüyle ilgili 6.000 çiftçiden 2.000'i, ikinci etkinlik olarak turizmi sürdürmüşlerdir. Bugün Tatil çiftliklerinin sayısı 13500, yatak sayısı ise 150 bindir (Yeniçare, 2012:7).

İspanya: İspanyada kırsal alanlardan özellikle Madrid ve Barselona gibi kentsel alanlara göç

sanayilemiş Avrupa ülkelerindeki göç sürecinden daha sonra, 1950'li yılların ortalarından 1980'li yıllara kadar görülmüştür. Kırsal turizm 1960'lı yıllarda ucuz bir tatil çeşidi olarak görülmeye başlanılmış, bu dönemde binaların onarımı ve konuklara verilen hizmetin kalitesinin artması için bazı yardımlar yapılmıştır. Ancak İspanya kırsal turizmdeki gelişimin son 20 yıl içerisinde gerçekleşmiştir. 1994 yılında 1074 olan kırsal turizm işletmesi, her yıl artarak 2003 yılında 6534'e ulaşmıştır.

Almanya: Almanya'da halen turist kabul eden 23 bin çiftlik olmasına karşın (bunların 1400'ü kalite belgesi almış durumda) turist ağırlayan çiftçi ailesi sayısının hızla artmamasının başta gelen nedenleri; ailelerin bu konuda hazırlıklı olmamaları, yeni yatırım gereksinimlerinin ortaya çıkması, turistlerin daha yukarı düzeyde konaklama koşulları ve kullanabilecekleri ortak alanlar aramalarıdır. Almanya'da 184 bin yatak kapasiteli bir kırsal turizm konaklama gizilgücü çiftçi ailesine ek gelir sağlamakta, yılda 100 gün geceleme olanağı sağlayan çiftlikler ekonomik bakımdan verimli olmaktadır. İngiltere'de 1993 yılında, Nisan-Ekim ayları arasında kırsal alanlara 590 milyon ziyaret yapıldığı, yıllık rakamın ise 1 milyar ziyareti bulduğu açıklanmıştır. Yatak + kahvaltı (breakfast) modeliyle yaklaşık 107.000 kırsal yatak kullanılmaktadır. 1991'de yılda 140 günden fazla açık kalan bu tip evlerin özel bir vergiyle devlete bağlanması uygun görülmüştür.

İngiltere: İngiltere'de bazı görüşler, kırsal turizmin doğayı tahrip ettiği yönündedir. Zıt görüşte olanlar ise; kırsal turizmin çok az alan kullandığını, buna karşın çok fazla gelir getirdiğini savunmaktadır. Nitekim Devon kenti kırsalında 1973 yılında tarımda 2.250 kişiye iş verilirken daha sonra 38.800 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılı verilerine göre Yunanistan'da turizmle uğraşan 891 çiftlik bulunmaktadır. Bu tarım işletmelerinin %35,7'si sadece konaklama hizmeti, 46,2'si konaklama ve kahvaltı, ve %6,7'si konaklama+kahvaltı+öğle yemeği hizmeti vermektedir. Geriye kalan %11,4'ü ise gelen ziyaretçilere ortak mutfağı bulunan odalarda hizmet vermektedir (Aydın, 2012:42-43).

Örneklerde de görüldüğü üzere ekoturizm ülke ekonomilerine katkı sağlayan önemli bir turizm türüdür. Bu açıdan bakıldığında kitle turizminin zaman içerisinde ülke turizmlerine yönelik yapmış olacağı ve olduğu olumsuz etkilerde dikkate alındığında ekoturizm, dikkat çekici bir gelir kaynağı ve alternatif turizm çeşididir. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bu turizm çeşidine sahip çıkmak ve önemsemek gerekmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Turist talepleri ile birlikte kitle turizmine yönelmiş birçok ülkede ortaya çıkan doğa tahribatı, sosyo-kültürel değerlerin kaybedilmesi ya da konaklama sürecinde ülkelerin kıt kaynakları olan tarımsal ürünlerin düşük fiyatlara turistlere sunulması sonucu sağlanan katma değerlerin yeterli olup olmadığı hakkındaki gibi çeşitli görüşler ve uygulamalar turizmde sürdürülebilirlik olgusunun güçlenmesine neden olmuştur. Bu günün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetler olarak tanımlanan sürdürülebilirliğin önemi ile birlikte turizm içerisinde doğa temelli aktiviteler artmış ve doğaya önem veren alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm çeşitlerinden birisi de ekoturizmdir.

Ekoturizm, bir turizm çeşidi olarak daha fazla ilgi çekmeye başlaması nedeniyle gelişmeye açık bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sektöre turizm geliri açısından Avustralya, ABD vb. bazı ülkeler etkin şekilde kullanılmaktadır. Ülkemiz ise turizm gelirlerini kıyı turizmi amaçlı olarak büyük kapasiteli oteller ile kitle turizmi üzerinden elde etmektedir. Bu durum kıyılarımızın kirlenmesine ve beton yığınlarıyla dolmasına, bu otellerde değerli tarım ürünlerimizin heba edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca 2013 verilerine göre ülkemiz dünya turizm ziyaretçi sayılarında 6. , dünya turizm gelirleri içerisinde ise 12. olabilmektedir. Bu rakamlar ülkemize ucuz turistin geldiğini gösteren verilerden bir tanesidir. Bu nedenle kıyı turizmi yanında ekoturizm amaçlı bir ulusal turizm stratejisi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eşsiz doğal alanlarımızın varlığı kısa zamanda turizm gelirlerimizin artmasına ve diğer gelişmekte olan bazı ülkelere de örnek teşkil etmesine neden olacaktır.

KAYNAKÇA

- Altan, Ş. (2006), Türkiye'de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları, *Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ay, Z., Güngöroğlu, C., Aydın, A., C., ve Gül, A. (2010), *Antalya İlinde Ekoturistlerin Talep ve Beklentilerinin Belirlenmesi*, TC. Çevre ve Orman Bakanlığı Batı Akdeniz Ormançılık Araştırma Müdürlüğü Teknik Bülteni, 39, Antalya.
- Aydın, O. (2012), AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye'de Kırsal Turizm, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 39-46.
- BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) (2012), *Ekoturizm Sektör Raporu*, Antalya.

- Demir, C. ve Çevirgen, A.(2006), *Ekoturizm Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, İzmir.
- Gallaher, E. J. (2010), *Ecotourism As A Social-Ecological System: A Case Study In Guanacaste, Costa Rica, For The Degree Of Doctor Of Philosophy*, The University Of Arizona, Arizona ABD.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)Turizm*, Erk Genel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Hawkins D.E. ve Lamoureux, K. (2001), *Global Growth and Magnitude of Ecotourism*, D.B. Weaver, (Ed.), *The Encyclopedia of Ecotourism içinde* (63-72), CABI International, Australia.
- Jones, S. (2005), *Community-Based Ecotourism: The Significance of Social Capital*, *Annals of Tourism Research*, 32 (2), 303-324.
- Koçoğlu, P (2008), *Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünya'daki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi*, *Uzmanlık Tezi*, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Şen, D. S. (2010), *Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm*, *Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Wood, M. E. (2002). *Ecotourism: Principles, Practices & Policies For Sustainability*. The International Ecotourism Society,France.
- Yılmaz, H.(2008), *Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi*, *Doktora Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

İnternet Kaynakları

- Yeniçare, E. (2012), *Kırsal Turizm Nedir ve Örnekler Üzerinde İrdelenmesi*, <http://www.belgeler.com/blg/2kag/kirsal-turizm-peyzaj> (14.11.2013.).
- Yücel, C. (2008), *Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm*, http://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf (28.01.2014)